

Lappi- sopimuksen väliarviointi

11.6.2024

TAUSTAA

TOPSUsta Välitarkasteluun

Maakuntaohjelman
toimeenpano-
suunnitelman (TOPSU)
uudistaminen

- Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma ei ole enää lakisääteinen asiakirja
- TOPSUn ohjausvaikutus ja tunnettuus on vähäistä
- TOPSUn luonne on muuttunut ja suurin osa sen sisällöistä siirtynyt muualle:
 - edunvalvontasuunnitelma eriytetty omakseen
 - rooli vähäinen EU-tukien kohdentamisessa viranomaisille
 - älykkään erikoistumisen strategia ohjaa TKI-rahoitusta
 - ALKE-neuvottelut sisältävät aluekehityksen tilannekuvan tarkastelun
 - hankelistat sopivat huonosti EU-rahoitusmaailmaan
- Yksityiskohtaisempaa valmistelua ja toimeenpanoa tapahtuu maakunnallisissa suunnitelmissa ja ohjelmissa
- EU-rahoituskausi myöhästyi eikä edellisen TOPSUn toimenpiteitä ole voitu edistää täysipainoisesti. Lähivuosina aluekehitysrahoitusta on hyvin saatavilla.

- Pällekkäisistä prosesseista ja toimenpideluetteloista kohti strategisempia kokonaisuuksia ja parempaa ohjausvaikutusta
- Kokonaisuuksia, joihin voidaan vaikuttaa maakunnan keinoin ja jotka vaativat monien tahojen ja sektoreiden yhteistyötä

Lappi-sopimuksen välitarkastelun prosessi

- Lappi-sopimuksen välitarkastelun pilotointi toteutetaan asiantuntijatyönä ja hyödyntäen maakunnallisen ennakoinnin työryhmiä (strada, johdon strategiafoorumi ym.)
- Välitarkastelussa keskitytään niihin painopisteisiin, joihin toimintaympäristön muutos vaikuttaa eniten (1-2). Koko Lappi-sopimuksen vaikutusten arviointi toteutetaan Pohjois-Suomen maakuntien yhteisessä maakuntaohjelmien arvioinnissa.
- Tavoitteena arvioitaville painopisteille ohjaavat askelmerkit – pohjaksi seuraavaan Lappi-sopimusprosessiin
- Tausta-aineistona ja arvioinnin lähteenä ovat Lapin tilanne- ja kehityskuva, Ely:n alueelliset kehitysnäkymät ja ALKE-prosessin tuottama aineisto
- Em. lisäksi asiantuntijahaastattelut mm. alueiden käytön, rahoituksen, edunvalvonnan ym. tiimoilta
- Välitarkastelun toimitusmuoto on powerpoint-yhteenvedo pdf:nä
- Lapin liiton hallitus ja MYR (6.5. tai 10.6)

KESKEINEN MUUTOS NYKYTILAAN
Siirtyminen TOPSUSTA Lappi-sopimuksen välitarkasteluun sekä keskeisten teemojen edistämiseen

Lapin maakunnan tilannekehityksen tilastoja

(Vihreä väli kuvaa positiivista kehitystä)

Väestökehitys	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Väkiluku	178 522	177 161	176 665	176 494	175 795	176 150
Ulkomaalaisia	4 102	3 988	4 064	4 246	4 628	5 800
Muuttotase (kokonaisnettomuutto)	70	-601	186	572	493	1 362
Väestönkasvu	-701	-1 361	-496	-171	-699	355
Työllisyys ja koulutus	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Koulutustaso	73,8 %	74,5 %	75,1 %	75,6 %	76,1 %	
Työllisyysaste, 15-64 vuotiaat	67,4 %	70,1 %	68,1 %	68,4 %	70,1 %	75,7 %
Työttömyysaste	11,9 %	11,0 %	14,7 %	12,6 %	10,5 %	10,1 %
Nuorisotyöttömyys	14,9 %	13,5 %	17,9 %	14,8 %	11,7 %	10,7 %
Työpaikat	71 385	71 925	68 372	71 138	72 505	
Muuta	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Yritysten toimipaikat	17 524	17 607	18 074	17 978	19 483	
Yritysten henkilöstö	40 717	41 826	41 251	36 799	39 900	
BKT eur / asukas	38 921	38 863	39 070	40 059		
Lapin investointi potentiaali						40,4 mrd €
TKI-menot eur/asukas	379	352	357	386	430	

Lähteet: Tilastokeskus, Lapin luotsi, Sotkanet, StatFin, Tutki hallintoa

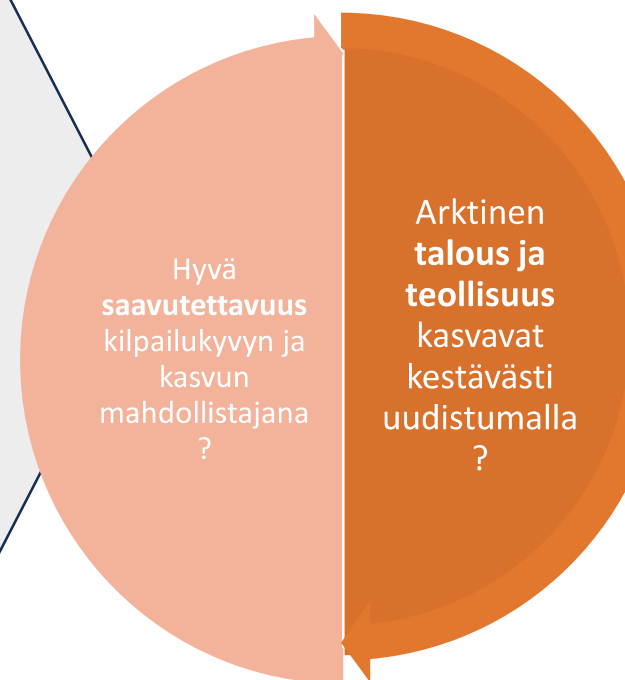
HUOM! Luvut eivät kaikilta osin ole suoraan verrannollisia Lappi-sopimuksen indikaattoritalon lukuihin, mutta antavat kuvan kehityksen suunnasta.

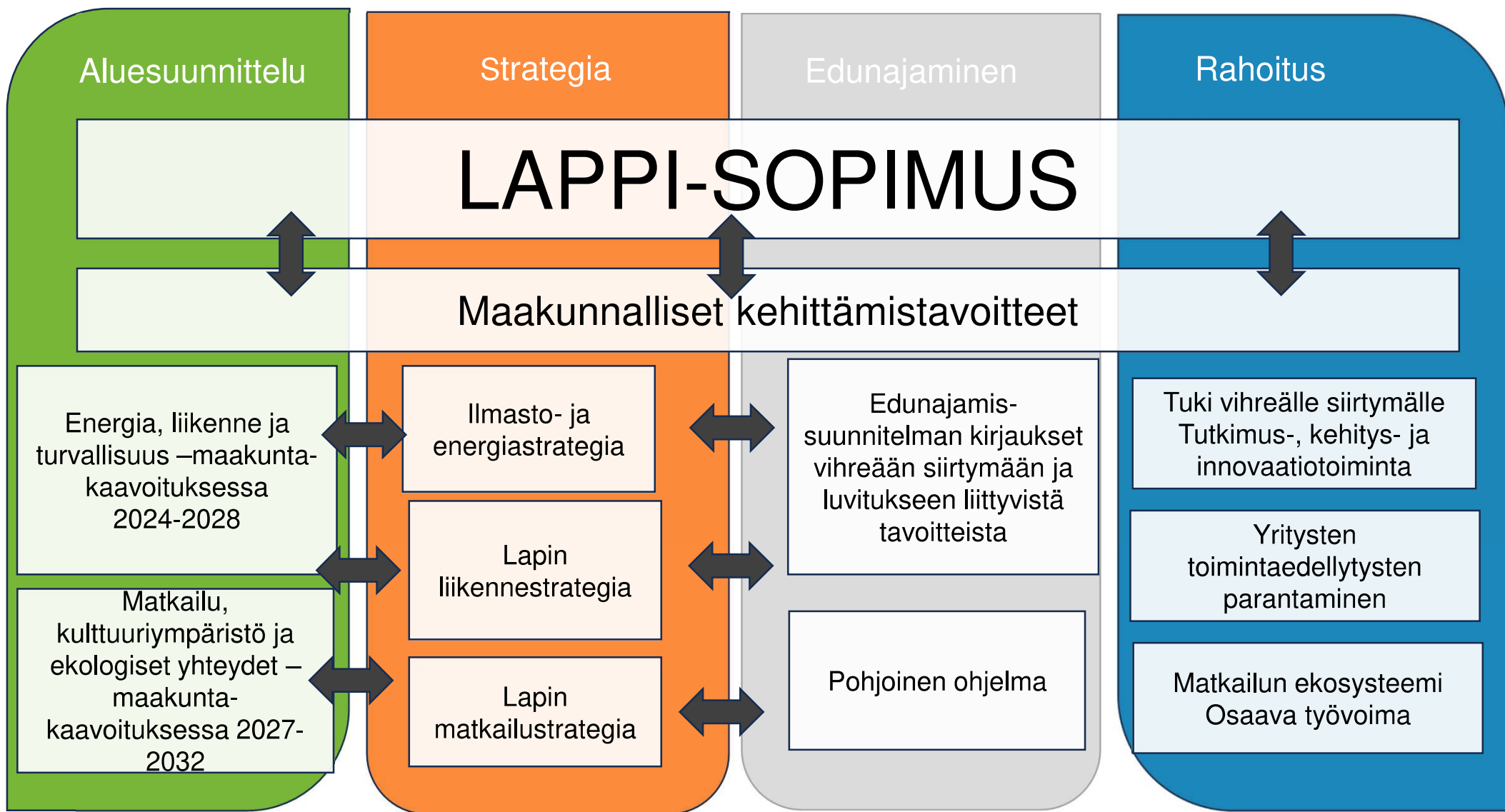
Lappi-sopimus 2022-2025 - Strategiset painopisteet muuttuvassa maailmassa

Muuttunut toimintaympäristö:

- Ukrainan sodan geopoliittiset vaikutukset -> NATO
- Huoltovarmuuskulman korostuminen
- Energiamurros
- Vihreän siirtymän tuomat uudet painotukset teollisuuteen – raaka-ainepolitiikka
- Julkisen talouden haasteet eri tasolla (kunta, valtio, hva, ammatillinen koulutus)
- Hyvinvointialueiden synty
- Jne.

ARVIOINNIN TOTEUTUS JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Arviointia asiantuntijatyöllä ja taustataulukoiden avulla

- Lappi-sopimuksen arvioinnissa on käytetty työvälineenä tausta- ja sisältötaulukkoa, joiden pohjalta on vedetty johtopäätöksiä ko. painopisteen toimenpiteiden edistymisestä.
- Taulukot eivät ole kattavia, mutta riittäviä arvioinnin tuottamiseen.
- Taustataulukossa on esitetty aluekehityksen ”työvälineitä”, joiden avulla painopistettä on pyritty edistämään. Näitä ovat mm. toimiala- tm. strategiat ja ohjelmat, edunajamisen painopisteet, aluesuunnittelun eli kaavoituksen sisällöt sekä rahoitusvälineet. Näitä on tarkasteltu suhteessa Lapin tilanne- ja kehityskuvan nostoihin. Taustataulukot löytyvät esityksen lopusta liitteinä.
- Sisältötaulukoissa (sinipohjaiset) arvioidaan toimenpiteiden sisältöjä ja sitä, missä vaiheessa ne ovat: toteutuneet, käynnissä, vai jääneet puuttumaan. Lisäksi sisältöjen suhteen pyritään ennakoimaan seuraavia toimenpiteitä eli taulukko tarjoaa myös näkökulmia mm. seuraavan Lappi-sopimuksen tavoitteiksi.
- Taulukoita on täytetty Lapin liiton asiantuntijoiden kanssa käytyjen keskustelujen ja tiimien (vaikuttaminen, rahoitus, aluesuunnittelu) työstämisen pohjalta. Niiden perusteella on muodostettu johtopäätökset ko. painopisteen kehityksestä.

Arktinen talous ja teollisuus kasvavat kestävästi uudistumalla (1)

Painopisteen toimenpiteet	Toteutuneet tulokset/ prosessit (Mitä on saatu aikaan?)	Käynnissä olevat toimenpiteet / prosessit	Mitä on jäänyt tekemättä? Puutteita?	Ennakoitavat/ tulevat tehtävät (Mitä pitää tehdä seuraavaksi?)
Toimialojen uudistumisen tukeminen, erityisesti kestävää kehitystä edistävät ja digitaalisuutta hyödyntävät ratkaisut (vihreän siirtymän ja digitaalisuuden ns. kaksoissiirtymä)	Lapin Green Deal -tiekartta ja Vihreän siirtymän jaosto HINKU-kuntaverkosto laajentunut STF-sertifikaatteja lisää Lapin laajakaistaohjelma edistyy? Kansallisen kaivoskiertotalouden pyöreä pöytä -aloite Lapista Kyläverkkohankkeita on toteutettu, Älykkään erikoistumisen strategia uudistettu elinkeinolähtöiseksi	TKI -hankkeet, esim. Lapin AMK:n kestävän rakentamisen hanke ym. Valokuituhankkeita EU mission Ilmastonmuutokseen sopeutuminen jäsenyys Älykkään erikoistumisen koordinaatioryhmän työskentely aloitettu TKI-pyöreä pöytä työskentely aloitettu	Lapin kiinteän laajakaistan saatavuus on toiseksi heikoin maassa Kaivannaisalan sivukiven hyödyntämisongelma Muovinkierrätys ei ole tehokasta, erit. rakentamisessa	Yritysmuovijätteen kierrätys, kaivosteollisuuden kierrätysprosentin kasvattaminen 3G verkon lakkaaminen turvallisuusriski Vahvistettava muotoilu- ja brändiosaamista ja niiden hyödyntämistä TKI-toiminnassa
Yritysten toimintaedellytysten, uudistumisen, kansainvälistymisen ja kasvun tukeminen, sekä uusien yritysten sijoittumisen edistäminen	Yritykset ovat investoineet ja suunnitteilla on useita investointeja liittyen erityisesti uusiutuvaan energiaan, vihreään siirtymään, kaivostoimintaan ja matkailuun. Osaavan työvoiman saatavuuden toimenpideohjelma laadittu ja toteutuksessa, toimia Lapin TKI-intensiteetin kasvattamiseksi on aloitettu. Matkailureittien infran parantaminen Toimintaympäristöä kehitetty mm. vaelluskalatyöryhmän edistämien hankkeiden kautta	Liikenne- ja logistiikkahankkeisiin saatu CEF rahoitusta ja etenevät Mining Hub -hanke Kaivannaisalan temaattinen kumppanuus: vetovastuu Lapilla TE 24-uudistus ja Lapin TE 24 – koordinaatiohanke: painopisteenä työnantajapalveluiden kehittäminen Liikunta- ja kiertotalousklustereiden rakentaminen ja laatutyö, yrittäjyysstrategian laadinta	Lapin yhteismarkkinointi (House of Lapland) ajetaan alas; veto- ja pitovoimatoimenpiteiden toteuttaja puuttuu. Yhteisten aloitteiden ja maakunnan eri osien yhteyden rakentuminen myös kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa sekä esim. yritysten kansainvälistymisessä. Kuntien heikot valmiudet hyödyntää ulkopuolista rahoitusta elinkeinojen kehittämisessä.	Miten varmistetaan pito- ja vetovoima yritysten näkökulmasta? Kaivannaisalan/muiden alojen asiantuntijuuden tarve maakuntatasolla? Pk-yritysten tukeminen vihreässä siirtymässä Miten ja mistä Lappiin saadaan osaajia? Osaajamarkkinointi Sosiaalinen toimilupa
Kansainvälisyys kaikilla toimialoilla, älykkään erikoistumisen toimintamallin kehittäminen ja arktisena osaajana erikoistuminen	Älykkään erikoistumisen strategia ja toimeenpanosuunnitelma laadittu ja toteutuksessa, mm. TKI -hankkeita CPMR ja BSC jäsenyys	Älykkään erikoistumisen temaattiset kumppanuudet (kaivos, sport, social economy, bioenergy, Berry+) OECD selvitykset mm. kaivosalaan liittyen Lappi mukana työstämässä kansallista	Yhteistyötä pohjoismaiden välillä tiivistettävä valtiojohtoisesti. Älykkään erikoistumisen elinkeinolähtöisyydessä puutteita, Koska toimeenpanon prosessi hahmottamatta.	Pohjoismaisen ja puolustusyhteistyön tiivistyminen Kaksoiskehittäminen Metsäbiotalouden kv. yhteistyö Kv. kaivosalan temaattisen kumppanuuden johtajuuden

Arktinen talous ja teollisuus kasvavat kestävästi uudistumalla (2)

Painopisteen toimenpiteet	Toteutuneet tulokset/ prosessit (Mitä on saatu aikaan?)	Käynnissä olevat toimenpiteet / prosessit	Mitä on jäänyt tekemättä? Puutteita?	Ennakoitavat/ tulevat tehtävät (Mitä pitää tehdä seuraavaksi?)
<p>Uusiutuvan energian käytön ja energiatehokkuuden lisääminen, sekä kiertotalouden kehittäminen</p>	<p>Uusiutuvan ja puhtaan energian investointeja tulossa ja selvityksessä (tuulivoima, aurinkovoima, pumppuvoima ja pienydinvoima) Kemin kiertotalousklusteri vahvistunut ja toimii aktiivisesti</p>	<p>Kiertotalouskeskuksella paljon hankkeita Alueellinen energianeuvonta on vahvistunut Useampia kuntia KETS:ssä Leader -rahoituksen erit. tuki maaseudun uusiutuvan energian hankkeille</p>	<p>Energiatehokkuussopimuksia ei ole riittävästi</p>	<p>Investointien paikallinen hyväksyttävyyys Kuntien kaukolämmön tuottaminen uusituvalla energialla</p>
<p>Tuotekehitys- ja palveluinnovaatioiden edistäminen, investointien tukeminen ja jalostusasteen nosto eri toimialoilla</p>	<p>Älykkään erikoistumisen strategia ja toimeenpanosuunnitelma on laadittu ja toteutuksessa, mm. TKI –hankkeita Aktiivista malminetsintää käynnissä Metsä Fibren biotuotetehdas suurin toteutettu investointi</p>	<p>Liikenne- ja logistiikkahankkeisiin saatu CEF rahoitusta ja etenevät Luvituksen sujuvoittaminen, mm. kaivoshankkeet Osaavan kv. työvoiman houkuttelu ja ”ohituskaista”</p>	<p>Yritysten TKI-aktivointi Pienten yritysten innovaatioiden kaupallistamisen rahoitus Jalostusasteen nosto vaatii toimenpiteitä Investointien paikallinen hyväksyttävyyys Alueelle muuttajien kotouttaminen Muotoilu- ja brändiosaamisen kehittäminen</p>	<p>Miten edistetään korkeamman jalostusasteen investointeja? Kaksoiskehittäminen Luovan osaamisen ja brändiosaamisen hyödyntäminen TKI-työssä; innovaatioiden kaupallistaminen</p>
<p>Lapin sosiaalisesti kestävä talouden mallin kehittäminen</p>	<p>Älykkään erikoistumisen Social economy temaattinen kumppanuus; verkostoyhteistyö ja koulutusyhteistyö korkeakoulujen kanssa</p>	<p>Sosiaalinen kädenjälki -hankeperhe Reinforcing regional social economy ecosystems – kv -hanke RYHTI -hanke</p>	<p>Alueelle muuttavien kotouttaminen Kehitettävä yritysten valmiuksia vastaanottaa ulk. työvoimaa tai täsmätyökykyisiä Paikallinen hyväksyttävyyys</p>	<p>Yhteisötalouden näkökulman laajentaminen läpileikkaavasti kaikkien yritysten sosiaaliseen kestävyys mkl. inklusio ja kilpailukyvyyn lisääminen</p>

Arktinen **talous ja teollisuus** kasvavat kestävästi uudistumalla - YHTEENVETO

- Investointeja toteutunut ja suunnitteilla erityisesti uusiutuvaan energiaan, vihreää siirtymää edistävään tuotantoon, kaivostoimintaan ja matkailuun liittyen.
- Lapin Green Deal edistää vihreää siirtymää Lapissa ja eri toimialoilla, parhaillaan arvioidaan edistymistä.
- Haasteena investointien kohdentuminen suhteellisen alhaisen jalostusasteen tuotantoon – vaarana, että Lappi jää energian ja raaka-aineen tuottajaksi.
- Em. poikkeuksena matkailu, joka on Lapissa pitkälle kehitettyä, kv-kohderyhmille suunnattua palveluliiketoimintaa ja vahvassa kasvussa edelleen.
- Investointien toteuttamisen haasteena ovat edelleen hitaat luvitusprosessit, mutta myös paikallisen hyväksyttävyyden ja sosiaalisen toimiluvan saaminen.
- Talouden kehitystä haastavat työvoimapula ja ikääntyvä väestörakenne
- TKI -panostukset ovat edelleen pienet suhteessa koko maan lukuun. Talouden uudistumista haastavat erityisesti pienten yritysten innovaatioiden kaupallistamisen ja sen rahoituksen puutteet.
- Älykkään erikoistumisen strategialla ja sen toteutuksella tavoitellaan TKI-panostusten kasvua ja jalostusarvon nostoa

Hyvä saavutettavuus kilpailukyvyn ja kasvun mahdollistajana

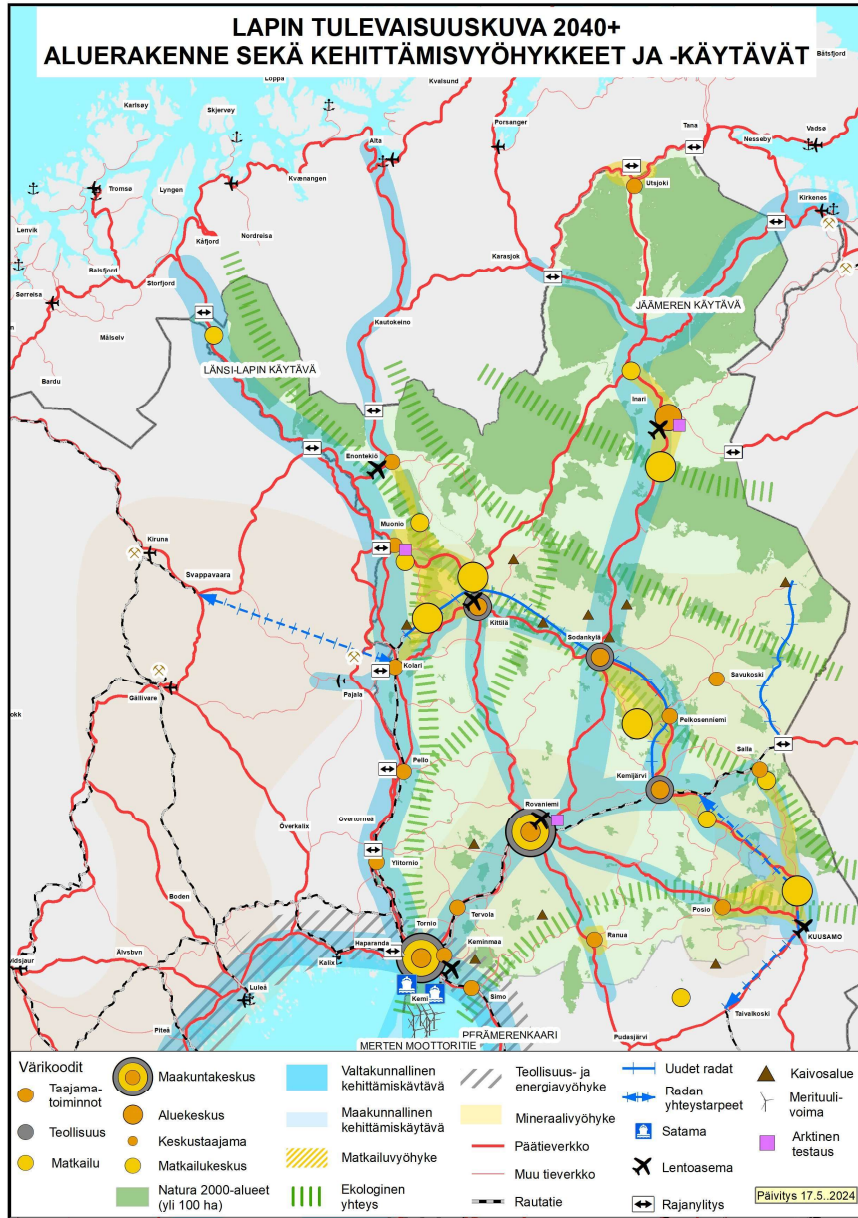
Painopisteen toimenpiteet	Toteutuneet toimenpiteet / prosessit	Käynnissä olevat toimenpiteet / prosessit	Mitä on jäänyt tekemättä? Puutteita?	Ennakoidut tavoitteet / tulevat tehtävät
Toteutetaan Lapin liikennejärjestelmäsuunnitelmaa 2024	CEF rahoitusta saatu Lapin liikennehankkeisiin; mm. Tornio-Laurila rata ja Tornion silta, Vt 4:n suunnittelu Hirvas-Vikajärvi välillä Kantatie 82 Kalliosalmen silta, pääradan Oulu-Laurila välille (Military mobility) Vt 21 parantamisesta päätöksiä n. 24 milj. edestä.	Vt. 21 ja Tornion satama TEN-T verkostoon 6/24 Kolarin radan sähköistyksen tarveselvitys valmis 8/24, sähköistys mahdollista olla valmis 2032, liikennepaikat ja Vt 21:n sillat nostavat kustannukset runsaaseen 100 milj. €, Rovaniemen radan tarveselvitys käynnistynyt, Eurooppalaisen raidelevyden selvitys alkaa, valmis 25.	Vt 21 osalta tarvitaan ainakin n. 10 milj.€ rahoituspäätöksiä. Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen vaatii lisää panostuksia. Kantatie 82 edellyttää vielä sekä suunnittelua että toimenpiteitä.	Hyvät ja sujuvat matkaketjut myös maaliikenneyhteyksien kautta maakuntakeskuksiin ja matkailukeskuksiin Poikittaisten liikenneyhteyksien kehittäminen Yhteydet länteen (raide- ym.)
Kehitetään edellytyksiä siirtyä vähähiiliseen ja kestävään liikenteeseen tavoitteena hiilineutraali liikennejärjestelmä v. 2045	Latausinfra –kartta, puutteita Itä- ja Pohjois-Lapissa, muuten hyvä	Lapin liikennestrategia Pohjois-Lapin maakuntakaava (+ muut kaavat) New North –hanke Tornion ja Ranuan biokaasuhankkeet Meri-Lapin vetytalous, Ranuan uusiutuvan polttoaineen laitos meritalouden tarpeisiin	Raskaan liikenteen osalta vaihtoehtoisten käyttövoimien ”rekkaparkkeja”	Vaihtoehtoiset käyttövoimat edellyttävät kantaverkon vahvistamista (sähkö ja vety) Uusiutuvat lentopolttoaineet ja sähköisen lentämisen edellytysten kehittyminen Kolarin radan sähköistys
Turvataan hyvät ja kasvun mahdollistavat lentoliikenneyhteydet ja lentoliikenneinfrastruktuuri	Kemi-Tornion lennot ostopalveluna v. 3/2026 saakka Enontekiön lentoasema	SLOT-järjestelmään siirtyminen Rovaniemellä?	Lentoliikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien kehittäminen ja käyttöönotto	Rovaniemen lentoaseman kapasiteetin varmistaminen

Hyvä saavutettavuus kilpailukyvyn ja kasvun mahdollistajana - YHTEENVETO

- Saavutettavuuden kehittyminen on ottanut suuria harppauksia eteenpäin ja rahoitusmahdollisuudet ovat kasvaneet TEN-T kattavan verkon laajentuessa (Vt. 21 ja Tornion satama). Matkailun vahvan kasvun myötä lentoliikenne on lisääntynyt kaikille Lapin lentoasemille (myös Kemi-Tornion ostoliikennepäätös)
- Väyläviraston suunnittelu tie- ja ratayhteyksiin liittyen etenee erittäin hyvin
- Vt 21 ja muut CEF Military Mobility rahoitukseen liittyvät hankkeet jo toteutuksessa
- Geopolitiikan muutos on siirtänyt painopistettä läntisiin maayhteyksiin
- New North -hanke tarjoaa lisäresursseja yhteistyöhön rajat ylittävästi ja auttaa erityisesti hahmottamaan kaksoiskäytön mahdollisuudet
- Pohjoismaiden yhteinen liikennejärjestelmäsuunnitelma etenee resilienssin ja sotilaallisen liikkuvuuden näkökulmasta kansallisella tasolla
- Pohjoisen ohjelmassa panostettava kantaverkon (sähkö-, kaasu-) ja tietoliikenneyhteyksien kehittämiseen pohjoisessa, saavutettavuuden parantamiseen ja vähäpäästöisen liikennejärjestelmän kehittämiseen

Muita huomioita: **Hyvinvointia haastavat monet tekijät**

- Lapin tilanne- ja kehityskuvan mukaan arvioituna Lapin väestön hyvinvointi ei ole hyvällä tasolla. Lapissa esimerkiksi sairastetaan keskimääräistä enemmän ja yksinäisyyden kokemus on korkeinta koko maahan verrattuna kaikissa ikäluokissa. Hyvinvointierot eri puolella Lappia ovat suuria.
- Koettu hyvinvointi on suoraan yhteydessä kansalaisten kriisinsietokykyyn ja tulevaisuudenuskoon. Näillä taas on merkitystä esimerkiksi väestönkehityksen kääntämisessä positiiviseen suuntaan.
- Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteinen tehtävä on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.
- Yhteisen tekemisen tavat ja toimintamallit on ratkaistava pian, jotta pystytään vastaamaan Lapin alueellisiin haasteisiin, kuten esim. hyvinvoinnin vajeisiin ja palveluverkon harvenemiseen
- Terveyden ja hyvinvoinnin rakenteet ovat vielä keskeneräiset, esim. järjestö rakenne sekä yliaalueellinen ja ylisektorinen yhteistyöelin puuttuvat

Aluerakennekarttaan tehtyjä päivityksiä

- Ratayhteystarve Kolarista Ruotsin Svappavaaraan
- Kansainvälinen kehittämisvyöhyke poistettu Venäjälle Sallasta ja Raja-Joosepista
- Sallan kansainvälinen vyöhyke käännetty vt 5 vartta pitkin Kuusamon suuntaan
- Maakunnallinen kehittämisvyöhyke lisätty Joutsijärvi-Salla-Kuusamo välille
- Radan yhteystarve poistettu Alakurttiin
- Ikkarin kaivos lisätty
- Norja näkyy enemmän

LIITTEET: TAUSTATAULUKOT

Arktinen talous ja teollisuus kasvavat - Taustataulukko

Lappi-sopimus 2022-2025 Strategiset painopisteet	Lappi-sopimus 2022-2025 Painopisteiden toimenpiteet	Lapin tilanne- ja kehityskuva 2023, nostot	Strategiatyö (Miten asiaa edistetään? Mitä työkaluja, strategioita, ohjaavia asiakirjoja yms.?)	Edunajaminen (Miten ko. toimenpidettä edistetään edunajamisessa?)	Aluesuunnittelu (Miten ko. toimenpide huomioidaan/näky aluesuunnittelussa)	Rahoitus (Esimerkkejä, miten rahoitusta on käytetty ko. toimenpiteen edistämiseen? EAKR, ESR, JTF, AKKE ym. muut)
Arktinen talous ja teollisuus kasvavat kestävästi uudistamalla	Toimialojen uudistamisen tukeminen, erityisesti kestävää kehitystä edistävät ja digitaalisuutta hyödyntävät ratkaisut (vihreän siirtymän ja digitaalisuuden ns. kaksoisiirtymä)	Tietoliikenneyhteyksien riittämättömyys ja katvealueet rajoitteena	Lapin energia- ja ilmastostrategia (valmis 2024 lopussa) Lapin liikennestrategia 2050 (valmis 2024 lopussa) Lapin laajakaista -ohjelma Lapin Green Deal tiekartta LL:n toimintasuunnitelma; ELY/AVI strategia	Edunajamissuunnitelma Vihreän siirtymän jaosto Pohjoinen ohjelma Itä- ja Pohjois-Suomi yhteistyö	Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan taustaselvitykset	2/3 Lapin liiton EU-rahoituksesta on kohdentunut digitalisaatioon ja vihreään siirtymään Käynnistetty Lapin liiton ja ELY:n yhteinen ilmasto- ja energiahanke Lappi-brändi 2.0 hanke ELY:n yritysrahoitukset mm. digitaalisuuden edistämiseen TKI hankkeet
	Yritysten toimintaedellytysten, uudistamisen, kansainvälistymisen ja kasvun tukeminen, sekä uusien yritysten sijoittamisen edistäminen	EU:n kriittisten raaka-aineiden aloite ja puolustusyhteistyö tuovat kiinnostusta Lappia kohtaan Matkailu toipunut ja kasvaa	Lapin älykkään erikoistumisen strategia Lapin yrittäjyysstrategia (valmisteilla) LL:n toimintasuunnitelma; ELY/AVI strategia	Edunajamissuunnitelma Pohjoinen ohjelma Itä- ja Pohjois-Suomi yhteistyö CPMR ja BSC jäsenyys OECD:n kaivannaisalojen selvitys Kaivannaisalan temaattisen kumppanuuden johto Lapin tirossa	Merialuesuunnittelun (ja meri-tuulivoiman) vaikutus satamiin ja Perämeren kaaren kehitykseen	Lapin liiton tukea mm. startup-toiminnan käynnistämiseen, yritysten tuotekehitysosaamisen kehittämiseen, yritysten yhteistyön lisäämiseen. JTF-tukea on kohdistettu matkailureitistöjen infraan ja kehittämiseen. FOCUS - Lapin älykkään erikoistumisen kehittämishanke New North -hanke Lapland Mining Hub -hanke Lounaistuuli -hanke
	Uusiutuvan energian käytön ja energiatehokkuuden lisääminen, sekä kierotalouden kehittäminen	Uusiutuvan energian osuus Lapissa kasvaa (esim. v. 2022 Lapissa tuotetusta sähköstä 86 % oli uusiutuvaa) Tuulivoima-, aurinkovoima-, vetytalous-, bioenergia- ja biopolttoainelinvestointeja käynnissä eri vaiheissa	Lapin Green Deal tiekartta Lapin älykkään erikoistumisen strategia Lapin maaseutuohjelma Lapin energia- ja ilmastostrategia (valmis 2024 lopussa) LL:n toimintasuunnitelma; ELY/AVI strategia	Edunajamissuunnitelma Vihreän siirtymän jaosto Pohjoinen ohjelma Itä- ja Pohjois-Suomi yhteistyö	Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys maakuntakaavoituksen tueksi.	Tukea myönnetty mm. kiertotalouden kehittämiseen, hukkaenergian hyödyntämiseen sekä biokaasun tuottamisedellytysten selvittämiseen FOCUS - Lapin älykkään erikoistumisen kehittämishanke Käynnistetty Lapin liiton ja ELY:n yhteinen ilmasto- ja energiahanke New North -hanke TKI -hankkeet ja esim. Kiertotalouskeskuksen hankkeet Lounaistuuli -hanke
	Kansainvälisyys kaikilla toimialoilla, älykkään erikoistumisen toimintamallin kehittäminen ja arktisena osajana erikoistuminen	Klusterit määritelty älykkään erikoistumisen strategian mukaisesti. Lapissa on yksi klusteri, kierotalous.	Lapin älykkään erikoistumisen strategia LL:n toimintasuunnitelma; ELY/AVI strategia	Edunajamissuunnitelma Pohjoinen ohjelma Itä- ja Pohjois-Suomi yhteistyö CPMR ja BSC jäsenyys Temaattiset kumppanuudet (kaivannaisala, Clusport, Social Economy)	Pohjoisen alueen liikenne- ja logistiikkajärjestelmän kehittäminen (New North)	Arktinen urheilu ja liikunta –klusteri Tukea älykkään erikoistumisen toiminnan elinkeinovastaavuuden parantamiseen. New North -hanke FOCUS - Lapin älykkään erikoistumisen kehittämishanke Lapland Mining Hub -hanke Lounaistuuli -hanke
	Tuotekehitys- ja palveluinnovaatioiden edistäminen, investointien tukeminen ja jalostusasteen nosto eri toimialoilla	TKI-toiminta ylittänyt 1 %, mutta kasvua haastaa pienten ja keskiurten yritysten pieni määrä Lapista puuttuvat ne koulutusalat (mm. luonnontiede ja lääketiede), joihin kohdistuu vahvimmat TKI-panostukset Lapin arvonnäkösuhteessa raaka-aineiden kulutukseen (1 €/kg) on pienempi kuin Suomessa keskimäärin (1,3 €/kg)	Lapin älykkään erikoistumisen strategia Lapin TKI-pyöreä pöytä TKI -lähettämismalli LL:n toimintasuunnitelma; ELY/AVI strategia	Edunajamissuunnitelma Pohjoinen ohjelma Itä- ja Pohjois-Suomi yhteistyö CPMR ja BSC jäsenyys Temaattiset kumppanuudet (kaivannaisala, Clusport, Social economy)	Pohjoisen alueen liikenne- ja logistiikkajärjestelmän kehittäminen (New North)	FOCUS - Lapin älykkään erikoistumisen kehittämishanke Käynnistetty Lapin liiton ja ELY:n yhteinen ilmasto- ja energiahanke TKI -hankkeet ja esim. Kiertotalouskeskuksen hankkeet TEQU -tuotekehityshankkeet
	Lapin soσιαalisesti kestävä talouden mallin kehittäminen		Osaavan työvoiman saatavuuden toimenpideohjelma LL:n toimintasuunnitelma; ELY/AVI strategia	Edunajamissuunnitelma Pohjoinen ohjelma Social economy temaattinen kumppanuus		Reinforcing regional social economy ecosystems -hanke Soiaalinen kädenjälki -hankeperhe

Hyvä saavutettavuus kilpailukyyn ja kasvun mahdollistajana

- Taustataulukko

Hyvä saavutettavuus kilpailukyyn ja kasvun mahdollistajana	Toteutetaan Lapin liikennejärjestelmäsuunnitelmaa 2040.	Teollisuus- ja kaivoshankkeet kasvattavat liikennemääriä	Lapin liikennejärjestelmäsuunnitelma		Lapin liikennestrategia 2036 ja 2050 (valmis syksyllä 2024)	New North - pohjoisen alueen liikenne- ja logistiikkajärjestelmän kehittäminen
	Kehitetään edellytyksiä siirtyä vähähiiliseen ja kestävään liikenteeseen tavoitteena hiilineutraali liikennejärjestelmä v. 2045.	Henkilö- ja tavaraliikenteen kehittäminen mm. sähköistämällä yhteyksiä sekä avaamalla yhteyksiä Ruotsiin Puhtaampien vaihtoehtoisten käyttövoimien ja polttoaineiden (kaasu, sähkö, vety) käyttö Lapissa on puutteellisen jakeluverkoston vuoksi haastavaa	Pohjoisen liikennestrategia 2036 Lapin Green Deal tiekartta		Pohjois-Lapin kaavaan Tunturirata Tornio-Laurilan sähköistys (Väyläviraston puolella, valmistuu viim. 2025 alussa). Tavoite Oulu-Haaparanta henkilöliikennöinnistä päätös 8/24, jolloin liikennöinti 2025 Kolarin radan sähköistyksen tarveselvitys, julkaistaan 8/24 Rovaniemen radan tarveselvitys alkanut 2024	ELYN sähköisen lentoliikenteen kartoitus/selvitystyö. Pohjoisten alueiden vaihtoehtoisten käyttövoimien selvitys
	Turvataan hyvät ja kasvun mahdollistavat lentoliikenneyhteydet ja lentoasemainfrastruktuuri.	Suorat kansainväliset reitit ja charterlennot ovat olleet voimakkaassa kasvussa.	Uusi matkailustrategia?	Matkaketjujen kehittyminen, vuorotarjonta, lentorahdit		Enontekiön lentokentän toimintavalmiuden kehittäminen
	Varmistetaan kattavat ja toimivat tietoliikenneyhteydet koko Lappiin.	Hankkeet eivät ole kannattavia nykyisellä tukitasolla Tarvitaan uusi pitkäkestoinen laajakaistatukiohjelma, jossa ei ole pakollisia kuntaosuuksia. Tietoliikenteen runkoverkkoja tarvitaan myös Pohjois-Suomesta Ruotsiin ja Norjaan. Mobiiliverkon laajakaista- ja puhelinyhteyksien tarjonnan kehittäminen vaatii tukiasemien lukumäärän kasvattamista.		Tarvitaan uusi pitkäkestoinen laajakaistatukiohjelma, jossa ei ole pakollisia kuntaosuuksia.		Luoteisväylän datakaapeli valmis 2026, Rovaniemen kautta

Kiitos!

Lisätietoja: Satu Luiro
Kehittämispäällikkö
Lapin liitto